

Dějepisná olympiáda

Dějepisná olympiáda 55. ročník

*Dvě strany téhož příběhu: Jak muž a žena kráčeli dějinami – spolu,
proti sobě i vedle sebe*

Školní kolo – zadání II. kategorie (střední školy)

Jméno a příjmení	
Body celkem	

Důležité upozornění:

- 1) U každé otázky je rámeček, který uvádí maximální počet bodů za úkol, do prázdného políčka se pak doplní získaný počet bodů. Celkem je možné získat 80 bodů.
- 2) Úspěšný řešitel musí získat 60 % všech bodů, tj. 48 bodů z celkového počtu 80 bodů.

1. Ve které z možností jsou události seřazeny ve správném chronologickém pořadí v rámci historického vývoje českých zemí?

Za správnou odpověď získáte 2 body.

- a) rozluka manželství pro všechny – zrušení celibátu učitelek – zavedení práva žen studovat na univerzitách – legalizace potratu
- b) právo maturity pro ženy – otevření prvního dívčího gymnázia – legalizace potratu – zavedení volebního práva žen
- c) zrušení celibátu učitelek – legalizace potratu – homosexualita přestala být trestnou – zavedení možnosti občanského sňatku
- d) zavedení možnosti občanského sňatku – zavedení volebního práva žen – první žena profesorkou – homosexualita přestala být trestnou

2	

2. Přečtěte si úryvek z díla *Eva tropí hlouposti* od autorky Fan Vavřincové a odpovězte na navazující otázky.

Za každou správnou odpověď získáte 1 bod.

„Dívka minulého století (pozn. 19. století) by se byla asi smířila s osudem, přijala zasnoubení s nemilovaným mužem a večer klesla ve svém budoáru s puklým srdcem. Dlužno konstatovat, že srdeční stav dnešní generace je v tomto ohledu silně uspokojivý. Pukne-li dnes dívce srdce, pokrčí rameny, umluví si schůzku se svým minulým partnerem z tenisu a pustí si v rádiu nejnovější sportovní zprávy.“

2.1. Jaký typ ženské role je dle úryvku přisuzován „dívce 19. století“?

- a) Samostatná a nezávislá
- b) Pasivní a podřízená společenským očekáváním
- c) Sportovně zaměřená
- d) Politicky aktivní

2.2. Jaký společenský posun text naznačuje u nastupující generace dívek?

- a) Rostoucí důraz na citovou závislost
- b) Ztrátu zájmu o manželství
- c) Větší osobní svobodu
- d) Návrat k tradičním hodnotám

2.3. Který pramen by byl k tomuto úryvku nejvhodnější pro srovnání?

- a) Středověká legenda o sv. Anežce
- b) Romantická povídka Boženy Němcové
- c) Prvorepubliková reklama zaměřená na ženy
- d) Ceník potravin z roku 1920

2.4. Co označuje slovo budoár?

- a) Malou pracovnu určenou pro muže
- b) Soukromý pokoj dámy, často určený k odpočinku nebo oblékání
- c) Místnost na ukládání knih
- d) Společenský salon pro návštěvy

2.5. Který z uvedených obrázků dle úryvku nejlépe odpovídá dobové představě tenistky? Zakroužkujte ho.

3. Pozorně si přečtěte, co o sobě říkají dívky na obrázku.

Můžete získat 8 bodů, nebo 0 bodů. Úkol se hodnotí jako celek.

*„Jmenuji se Žofie, a to je naše Markéta, jsme vrstevnice a žijeme v roce 1910 v Praze. Z nabídky vyber možnosti, které ve svém životě **aktuálně má alespoň jedna z nás.**“*

(Písmena vypište na linku pod nabídkou.)

Mohu složit maturitní zkoušku. (A)

Mohu získat vzdělání odchodem do kláštera. (B)

Mohu podstoupit potrat v souladu s platným zákonem. (C)

Mohu se stát úřednicí. (D)

Mohu pracovat jako kojná. (E)

Mám povinnost školní docházky do obecné školy. (F)

Mohu samostatně disponovat vlastním majetkem. (G)

Mám právo fyzicky volit ve volbách do zemského sněmu. (H)

8

4. Roztříd' události podle toho, v které dějinné epoše se odehrály. K jednotlivým obdobím napiš písmeno ze závorky.

Za každou správnou odpověď získáte 2 body.

Nabídka:

ženy byly opěvovány trubadúry, truvéry a minnesängry (**A**); Mlada se stala první českou abatyší (**B**); tvořila básnička Sapfó (**C**); publikovala Magdalena Dobromila Rettigová (**D**); Anežka Česká byla svatořečena (**E**); Polyxena z Lobkovic darovala karmelitánům sošku Pražského Jezulátka (**F**); potrat legalizován ve většině evropských zemí (**G**); v Babylóně vznikly zahrady připisované královně Semiramis (**H**); v Evropě i Severní Americe probíhaly ve velkém tzv. procesy s čarodějnicemi (**CH**); ženy mohly prvně vykonávat kvalifikované profese (**I**)

starověk _____

středověk _____

raný novověk _____

19. století _____

20. století _____

10	

5. Vytvořte správné partnerské dvojice.

Za každou správnou odpověď získáte 1 bod.

1) Jan Lucemburský	a) Barbora Celjská
2) Václav III.	b) Eliška Rejčka
3) Zikmund Lucemburský	c) Viola Těšínská
4) Václav II.	d) Eliška Přemyslovna
5) Přemysl Otakar I.	e) Žofie Bavorská
6) Václav IV.	f) Konstancie Uherská

1)	
2)	
3)	
4)	
5)	
6)	

6	

6. V každém oddílu vyberte jedno nesprávné tvrzení.

Za každou správnou odpověď získáte 1 bod.

6.1. Co přes veškerou její vyspělost pro antickou společnost neplatí?

- a) Římské právo poskytovalo ženám možnost vlastnit majetek, ale ne politická práva.
- b) Aspasia z Milétu je známa jako vzdělaná žena v Athénách, spojovaná s Periklem.
- c) V římské republice ženy zastávaly funkci senátorek.
- d) Vestálky se těšily zvláštnímu postavení, skládaly přísahu čistoty a účastnily se náboženských rituálů.

1	

6.2. Které tvrzení o ženách raného novověku je nesprávné?

- a) Ženy běžně varily pivo a prodávaly ho na tržištích.
- b) Alžběta I. byla panovnicí Anglie a nikdy se neprovdala.
- c) V 16. a 17. století byly ženy obviňovány z čarodějnictví.
- d) Ženy v renesanci běžně zastávaly vysoké úřední funkce ve městech.

1	

6.3. Které z uvedených tvrzení neplatí pro modernizovanou společnost 19. století?

- a) Ideál „muže-živitele“ a „ženy-pečovatelky“ se stal typickým pro měšťanskou společnost.
- b) V důsledku průmyslové revoluce byla práce muže využívána v těžkém průmyslu; ženy a děti pracovaly mnohem častěji v textilní výrobě.
- c) Mezi hlavní cíle ženského emancipačního hnutí patřilo zpřístupnit ženám vzdělání a zajistit jim volební právo.
- d) V 19. století měly v Evropě ženy stejnou možnost uplatnit se v politice jako muži.

1	

6.4. Která z možností uvádí chybně důsledek válek 20. století?

- a) V první světové válce muži odcházeli na frontu, ženy je často zastupovaly v továrnách.
- b) Druhá světová válka přinesla i zapojení žen do odboje a armády.
- c) Po válkách se ženy trvale udržely ve všech zaměstnáních, v nichž pracovaly během válek.
- d) Světové války zásadně proměnily dělbu rolí mezi muži a ženami.

1	

Různé iluminace zobrazující ženy (12.–15. století). (Zdroj: Wikimedia Commons/HistoryLab)

7. Jednotlivá vyobrazení ukazují, čím mohla být žena ve středověku. Pojmenujte tyto role za pomoci podstatného jména rodu ženského – např. hrnčírka. Uved'te, podle jakých atributů jste to poznali (např. hrnčírský kruh). Postupujte zleva doprava a odshora dolů.

Za každou správnou odpověď získáte 1 bod.

	Role	Atribut
1)		
2)		
3)		
4)		
5)		
6)		
7)		
8)		

8. Porodnost a úmrtnost v českých zemích.

Zdroj dat: Český statistický úřad, <https://csu.gov.cz/narozeni?pocet=10&start=0&podskupiny=133&razeni=datumVydani>

8.1. Na základě grafu porodnosti a úmrtnosti na našem území od roku 1806 do roku 2024 i na základě historických znalostí rozhodněte, zda jsou daná tvrzení správná či nikoliv.

Za každou správnou odpověď získáte 1 bod.

- a) Na českém území se po celou sledovanou dobu rodí více dětí, než lidí umírá. **ANO/NE**
- b) Nejvíce dětí se rodilo na konci 19. a na začátku 20. století **ANO/NE**
- c) Počty narozených a zemřelých se téměř překrývají na počátku 90. let 20. století a v letech okolo roku 2015. **ANO/NE**
- d) Prudký nárůst počtu narozených můžeme vidět v období tzv. Husákových dětí, tedy na počátku 50. let 20. století. **ANO/NE**

4	

8.2. Kdy byl rozdíl mezi porodností a úmrtností největší v období Československé republiky (myšleno v letech 1918–1993)?

Za správnou odpověď získáte 1 bod.

1	

8.3. V následujících prohlášeních vydedukujte, případně zvolte z nabídky, odpověď tak, aby vzniklo pravdivé prohlášení.

Za každou správnou odpověď získáte 1 bod.

- a) Obrovský propad porodnosti, a naopak poměrně velký nárůst zemřelých můžeme vidět v letech 1917–1921/1922, což bylo způsobeno .....
- b) Více než 300 tisíc zemřelých v roce 1866 velmi pravděpodobně souvisí s jednou významnou událostí toho roku, jednalo se o ..... (válku mezi Rakouskem a Pruskem, epidemií španělské chřipky, rozsáhlý požár Prahy)
- c) Počty narozených se rapidně propadají ve 30. letech 20. století. Na vině je zejména ..... (občanská válka ve Španělsku, hospodářská krize, příliš stará populace)
- d) Nejnižší absolutní počty narozených i zemřelých můžeme vidět v období po roce .....

4	

9. Rozhodněte, zda se uvedené osobnosti mohly setkat.

Za každou správnou odpověď získáte 1 bod.

- a) Leonardo da Vinci a Kateřina Medicejská ANO/NE
- b) Václav Havel a Alice Masaryková ANO/NE
- c) Alžběta II. a František Josef I. ANO/NE
- d) Kateřina II. Veliká a Voltaire ANO/NE

4	

10. Rozhodněte o pravdivosti výroků týkajících se rodinného stavu a rodinných vazeb uvedených osobností.

Za každou správnou odpověď získáte 1 bod.

- a) Anna Falcká byla druhou manželkou Karla IV. ANO/NE
- b) Přítelkyní Jana Masaryka byla americká novinářka Marcia Davenport. ANO/NE
- c) Královna a císařovna Marie Terezie byla vdaná dvakrát. ANO/NE
- d) Anežka Česká byla sestrou sv. Václava. ANO/NE

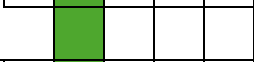
4	

11.1. Doplněte tajenku.

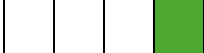
Za každé správně vyplněné slovo získáte 1 bod. Za správně doplněnou výslednou tajenku získáváš také 1 bod, maximálně tedy 6 bodů.

a)

b)

c)

d)

e)

a) Jméno prvního člověka dle Bible.
b) Přezdívka rakouské císařovny Alžběty Bavorské, manželky Františka Josefa I.
c) Místo původu francouzské hrdinky, která vedla vojska během stoleté války a v roce 1431 byla upálena. Tvar uveďte bez předložky, v druhém pádě a počestěle.
d) Proces, při němž ženy postupně získávaly stejná práva a postavení jako muži (např. volební právo).
e) Křestní jméno první manželky Václava Havla.

Tajenka:

6

11.2. Na základě výsledné tajenky doplňte odpovědi na doplňující otázky níže.

Za každou zodpovězenou otázku získáváte 1 bod.

- a) Kdo byl manželem princezny tohoto jména
v 80. a 90. letech 20. století ve Velké Británii? _____
- b) Která britská panovnice byla tchyní této britské princezny? _____
- c) Jakou oblast života/přírody měla na starosti římská bohyně
tohoto jména? _____
- d) V jakém příbuzenském vztahu byla uvedená římská
bohyně vůči římskému bohovi Apollovi? _____

4

12. Pro splnění zadání se nejprve seznamte se situací prostřednictvím následujícího podkladového textu.

- 12. 2. 1938, Adolf Hitler se v bavorském Berchtesgadenu sešel s rakouským kancléřem a diktátorem Kurtem Schuschniggem, aby jej pod pohrůžkou vojenské intervence donutil k uznání podílu rakouských nacistů na vládě.
- Schuschnigg následně jmenoval rakouského nacistu Arthura Seyss-Inquarta ministrem vnitra, ale bránil se užšímu spojení s nacistickým Německem.
- 9. 3. 1938, Schuschnigg vyhlásil jako poslední možnost na ochranu rakouské nezávislosti referendum o připojení k Německu na 13. března 1938.
- 11. 3. 1938, Hitler donutil Seyss-Inquarta k uspořádání pokusu o převrat a k následné žádosti Německa o pomoc.
- 12. 3. 1938, 8. armáda německého wehrmachtu překročila hranice a bez odporu začala obsazovat Rakousko.
- 13. 3. 1938, Rakousko bylo oficiálně připojeno k Německu, Seyss-Inquart byl jmenován jeho místodržitelem.
- Československé ministerstvo vnitra vydalo zákaz vstupu na čs. státní území pro cestující z Rakouska.
- 2. 4. 1938, Adolf Hitler triumfálně vjel do Vídně. Jeho projev k rakouskému anšlusu si na náměstí Heldenplatz vyslechlo na 200 000 Rakušanů.
- 10. 4. 1938, 99,73 % voličů hlasovalo v referendu pro připojení Rakouska k Německu.

Dále najdete dokument a otázky týkající se emigrace manželů Reissoových, rakouských občanů v roce 1938. Na otázky k dokumentu lze odpovědět, pokud si text pečlivě přečtete.

Dokument: Výňatek z policejního protokolu s Mořicem Reissem, narozeným 10. 3. 1884 ve Vlčnově, obchodníkem z Vídně, české národnosti, židovského vyznání, 3. června 1938

Ve Vídni jsem již od roku 1909 a měl jsem tam zařízen obchod se smíšeným zbožím. Po převratu 11. 3. 1938 byli jsme sice necháni asi jeden a půl měsíce na pokoji, ale poslední měsíc to nebylo k vydržení. Přicházeli k nám do obchodu pouze Češi, a proto jsem byl pronásledován. Chodili ke mně příslušníci SS a SA a hledali záminku. Vytýkali mi, že nemám obchodní knihy v pořádku a že neplatím správně daně. Do obchodu jsem dostal komisaře a musel jsem mu vydat zboží i peníze, vše asi v obnosu 65 000 šilinků, aniž by mně bylo vydáno potvrzení. A pouze na moji prosbu mi dali asi 200 marek, abych měl být z čeho živ. Pak byl opět trochu pokoj. Asi za týden přišli opět do mého bytu, všechno zpřeházeli, dokumenty a všechny listiny mi sebrali, též desky s českými písněmi, vše opět bez potvrzení. Tento týden v pondělí 30. 5. 1938 opět přišli do bytu, pobrali všechno i s pasem. Šel jsem tedy v úterý na československé vyslanectví a dostal jsem od dr. Černého doporučení na čs. konzulát. Když jsem však přišel domů, řekla mi žena, že jí bylo vyhrožováno, že budeme zatčeni. Proto jsem ihned opatřil taxi a odjel i s rodinou na hranice a přešel tajně i s rodinou na československé území.

12.1. Manželé Reissovi museli z Vídně narychlo uprchnout a překročit československé státní hranice, protože:

Vyberte variantu, která situaci popisuje nejpřesnějším způsobem. Za správnou odpověď získáš 2 body, za částečnou odpověď 1 bod.

- a) Mořic Reiss zpronevěřil ve svém obchodě peníze a neplatil daně, a hrozil mu proto trest odnětí svobody a nástup do vězení.
- b) Manželé Reissovi byli sice rakouskými občany, ale české národnosti a židovského původu, takže uprchli před nacistickou perzekucí.
- c) Manželé Reissovi se báli příslušníků SS a SA, a tak vše opustili a utekli za hranice.

2	

12.2. Tento pramen by mohl být pro historiky užitečný, protože:

Vyberte variantu, která situaci popisuje nejpřesnějším způsobem. Za správnou odpověď získáte 2 body, za částečnou odpověď 1 bod.

- a) Přináší konkrétní příklad nacistické perzekuce židovských obyvatel obsazené Vídně.
- b) Popisuje pochybné obchodní praktiky ve Vídni na konci 30. let 20. století.
- c) Popisuje nezákonné počínání příslušníků SS a SA v obsazené Vídni.

2	

13. Jsem žena, která se zapsala do československých dějin a můj život byl naplněný poctivou prací:

„Před první válkou jsem získala univerzitní vzdělání a působila jsem jako středoškolská profesorka.

V době první války jsem byla vězněna.

V éře meziválečného Československa jsem se výrazně angažovala v sociální oblasti, pracovala jsem především pro Československý červený kříž.

Krátce jsem působila jako poslankyně Revolučního Národního shromáždění.

Nikdy jsem ale nedosáhla takového věhlasu jako můj otec a bratr. Své rodině jsem ale byla vždy oporou.

Mé působení v Československu v duchu prvorepublikových demokratických tradic ukončil únorový převrat roku 1948.“

Rozhodněte, kdo jsem.

Za správnou odpověď získáte 2 body.

- a) Milada Horáková
- b) Alice Masaryková
- c) Marie Majerová
- d) Hana Benešová
- e) Nataša Gollová

2	

14. Pozorně si přečtete následující ukázkou z *Knihy o městě dam*, kterou napsala Kristina Pisánská na počátku 15. století.

Jestliže však někteří chtějí tvrdit, že ženy nemají dost rozumu, aby se naučily zákonům, zkušenost ukazuje, že opak je pravda. Dosvědčují to příklady několika žen, které se staly velikými filozofkami a obsáhly vědění mnohem složitější a vznešenější, než jsou psané zákony a řády ustanovené lidmi... A pokud by snad nadto chtěl někdo prohlašovat, že ženy postrádají přirozený smysl pro vládnutí a řízení obce, pak ti uvedu příklad mnoha význačných panovnic. [...] vidím, že díky ženám se na světě událo mnoho dobrých věcí. A pokud příčinou některých špatných věcí byly špatné ženy, zdá se mi přece, že dobro, za nímž stojí ženy dobré, je mnohonásobně větší. Zásahu na něm mají také ženy moudré, vzdělané a zběhlé ve vědách, jak jsme se o tom zmiňovali prve. Proto velice žasnu nad názorem, který zastává mnoho mužů, že jejich dcery, manželky a příbuzné se nemají vzdělávat ve vědění, neboť by tím utrpěly jejich mravy. [...]

Rozhodněte, zda uvedené tvrzení, je názorem Kristiny Pisánské.

Za každou správnou odpověď získáš 1 bod.

a) Ženy mohou jen výjimečně uspět jako významné vladařky.	ANO/NE
b) Ženy jsou hloupé, a proto se nemohou naučit zákonům a porozumět jim.	ANO/NE
c) Ženy působí více dobra a méně zla.	ANO/NE
d) Muži se domnívají, že vzdělání ohrožuje mravnost žen.	ANO/NE

4	